

Kazanma Zamanı, Kaybetme Zamanı: Biden Yönetiminin Ukrayna Çıkmazı - Mehmet Ali Tuğtan

Başarılı bir strateji, karşılaşıcağınız riskleri sınırlandırmayı ve ihtimalleri kendi lehinize değiştirmeyi içerir. Biden yönetimi bunu Ukrayna Savaşının ilk bir buçuk yılında başardı ve stratejik düzeyde Rusya'nın büyük ve geri getirilemez kayıplara uğramasını sağladı. Ancak geldiğimiz noktada, cephede olaylar nasıl gelişirse gelişsin sonucun, gelecek Kasım'da sert bir seçim rekabetine hazırlanan Başkan Biden'a fayda sağlama ihtimali giderek azalıyor. Bu nedenle Biden yönetimi, Ukrayna'da kazanmayı bildiği gibi, kaybetmeyi de öğrenmek zorunda.

Kazanma Zamanı: Şubat 2022-Ağustos 2023

Biden yönetimi için Rusya'nın 24 Şubat 2022'de Ukrayna'yı tamamen işgal etmeye yönelik saldırısı, kritik bir dönüm noktasıydı. Bu noktada NATO müttefiklerini de içeren 50 ölkelik bir koalisyon oluşturmak suretiyle [Ukrayna'nın arkasında duran Biden yönetimi](#), ABD'nin 2014'ten bu yana Ukrayna'ya yaptığı askeri ve siyasi yatırımların bir Rus yıldırım hareketi ile silinmesinin önüne geçti. Rusya'nın giriştiği hukuksuz işgale karşı Ukrayna halkı, hükümeti ve ordusunun kahramanca direnişine destek olarak ahlaki üstünlüğü ele geçirdi ve hem ABD, hem de dünya kamuoyu nezdinde ABD'nin tek kutuplu dönemdekine benzer bir "zararsız hegemon" (Benign hegemon) imajı tesis etmesini sağladı. ABD ve müttefiklerinin sağladığı silah, para ve lojistik destek sayesinde Ukrayna, Rus ordusunun ülke yönetimini bir yıldırım hareketiyle değiştirmesine engel olmakla kalmadı, Rus konvansiyonel askeri gücüne ve Rusya'nın büyük güç imajına ağır zarar verdi. Ruslar, savaşın ilk haftalarında uğradıkları kayıplar sonrasında karmaşa içinde geri çekilirken, savaş amaçlarını ve çabasını yeni duruma göre düzenlemek zorunda kaldı. Savaş genel olarak Ukrayna lehine devam ederken bahar aylarında İstanbul'da gerçekleşen görüşmeler sonucu ortaya çıkan müzakere yoluyla barış ihtimali, Biden yönetimi ve koalisyondaki başlıca müttefiki İngiltere'nin müdahalesi sonucu ortadan kalktı. Askeri açıdan Ukrayna için savaşın zirve noktası, 2022 sonbaharında Rusların kuzeyde Harkiv ili etrafından ve güneyde Herson ilinin batısından çekilmeye zorlanması ile geldi. Sonrasında giderek cephe hatları sabitleşirken, 1. Dünya Savaşını andıran bir yıpratma savaşı başladı. Sivil yerleşim birimlerine ve altyapı hedeflerine yönelik Rus uzun menzilli topçu, füze ve drone saldırıları şiddetlenirken askeri ve sivil kayıplar arttı. Ancak yine de savaş müzakere yoluyla bitirmek gündeme gelmedi. Barışın ön şartı olarak hem Zelensky hükümeti hem de Biden yönetimi, Rusya'nın Ukrayna'da işgal ettiği tüm toprakları ve ilhak ettiği Kırım'ı terk etmesi gerektiğini belirtiyordu. Bunun yöntemi olarak da Ukrayna'nın 2023 yılının bahar aylarında başlayacak bir taarruz ile Rus ordusunu topraklarından atması öngörülüyordu. Nitekim, 2022-2023 kışı boyunca ABD ve müttefikleri, Ukrayna'ya zırhlı araçlar başta olmak üzere genel bir taarruz için ihtiyaç duyulacak silah ve malzemeyi aktarıp, Ukrayna birliklerinin eğitim ve donatımını üstlendiler. Ukrayna hükümeti ve genelkurmayının ısrarlı taleplerine rağmen uzun menzilli roket sistemleri ve hava hakimiyeti için kullanılabilecek F-16 gibi modern savaş uçaklarının tedariki ise gerçekleşmedi. Sonuçta, 2023 Haziran'ından itibaren tedricen başlayan Ukrayna

taarruzu, bir önceki kış başında kısmi seferberlik ilan ederek insan gücü kayıplarını gideren ve kış boyunca saldırının beklendiği bölgelerde katmanlı savunma hatları inşa eden Rus ordusunun şiddetli direnişiyle karşılaştı. 2023 sonbaharı geldiğinde, her iki tarafın da uğradığı ağır insan ve malzeme kayıplarına karşın cephe hatlarında belirgin bir değişiklik olmadığı görüldü.

Kaybetme Zamanı: Eylül 2023-Mart 2024

Eylül 2023 itibariyle savaş alanında stratejik inisiyatif Rus tarafına geçmeye başladı. Zira, Putin yönetimi beklentilerin aksine ekonomik yaptırımların Rus ekonomisini felce uğratmasına ve savaş çabasına engellemesine izin vermemiş; İran ve Kuzey Kore gibi ülkelerden acil silah, malzeme ve cephane ihtiyaçlarını karşılarken Rus savunma sanayiini de savaş üretimi moduna sokarak uzun vadeli ihtiyaçlarının üretimine girişmişti. Savaşın başından bu yana yarım milyondan fazla insanı seferber eden ve [120.000 civarında ölü ve yaralı kayıp veren Ukrayna tarafı](#), ülkeyi terk eden on milyona yakın vatandaşının eksikliğini giderek daha fazla hissetmeye başladı. Ukrayna ordusu insan kaynağı rezervlerinin sınırına yaklaşırken, [Ukrayna'nın iki katından fazla \(300.000\) kayıp veren Rusya ise Ukrayna'nın üç katı nüfusu sayesinde](#) kısmi seferberliğin ötesine geçmeden savaş çabasını sürdürebiliyordu. Bu sayede Putin yönetimi, savaşın sıradan Rus insanının hayatı üzerindeki etkisinin yıkıcı siyasal sonuçlar doğurmasının önüne geçebildi. Nitekim 17 Mart başkanlık seçimlerinin büyük çaplı protesto ve oy kaybı olmadan atlatılması, Kremlin tarafından halkın Ukrayna politikasına desteği olarak algılandı. Askeri açıdan Rus ordusu, savaşın ilk safhalarındaki başarısızlıklarından taktik, organizasyonel ve stratejik dersler çıkarttı ve bunları sahaya yansıtmayı başardı. Savunma Bakanı Şoygu ve Genelkurmay Başkanı Gerasimov, savaşı özel kuvvetler, paralı askerler ve milis güçlerinin düzenli ordu birlikleri ile birlikte ama ayrı komuta altında sürdürdüğü, 'feodal' bir savaş düzeninin sakıncalarını görerek düzenli birliklerin rolünü ve genelkurmayın savaşın yönetimindeki ağırlığını arttırırken, Wagner grubu başta olmak üzere düzensiz unsurların rol ve ağırlığını azalttılar. Bunun sonucunda Rus ordusunun saha performansı görülür biçimde artarken, Ukrayna ordusunun savaşın ilk yılındaki gibi rakibinin hatalarından yararlanarak hızlı ve kolay zaferler elde etme olanağı büyük ölçüde ortadan kalktı. Savaş, konvansiyonel olmayan unsurların daha az rol oynadığı, manevra yerine yıpratmanın öne çıktığı bir karaktere

bürünürken, demografik ve askeri açıdan orta boy bir güç olan Ukrayna ile büyük güç kategorisindeki Rusya arasındaki sıklet farkı kendini hissettirmeye başladı.

Bu dönemde Ukrayna ve müttefikleri tarafında ise, işler istendiği gitmiyordu: Ukrayna halkının savaşın yıkıcı insani ve ekonomik zararlarına olan tahammülü azalırken, büyük beklentilerle başlayan karşı taarruzun istenen sonucu doğurmaması, askeri ve siyasi liderliğe olan güveni sarstı. Avrupa'da, Ukrayna'ya sağlanan askeri yardımların ve Rusya'ya uygulanan yaptırımların kabaran ekonomik faturası; artan ve kalıcı hale gelen Ukraynalı mültecilerin yarattığı toplumsal tepki; bu tepkiden faydalanan aşırı sağ partilerin yükselişi gibi gelişmeler, AB hükümetlerinin Ukrayna'ya desteği aynı düzeyde sürdürmesini giderek zorlaştırmaya başladı. Rusya'ya daha anlayışla bakılmasını ve savaşın gerekirse toprak tavizlerini içeren müzakereler yoluyla bitirilmesini savunan Macaristan Başbakanı Viktor Orban gibi aktörler, savaşın ilk aşamalarında marjinalize olmuşken bu aşamada seslerini tekrar yükseltmeye başladılar.

ABD'de Biden yönetimi, 2024 Kasım başkanlık seçimleri yaklaştıkça Ukrayna'da artan askeri ve ekonomik faturaya karşın beklenen sonuçların elde edilememesi nedeniyle cumhuriyetçi muhalefetin eleştirisi ve Kongre'deki engellemelerine maruz kalmaya başladı. Ancak ABD'nin Ukrayna'ya destek kapasitesine en büyük darbe, 7 Ekim'de Hamas saldırıları ile başlayan Gazze savaşından kaynaklandı. Biden yönetiminin Hamas saldırısı ardından İsrail'e koşulsuz destek ilan etmesi, zaten giderek kısıtlı hale gelen askeri kaynaklarının [İsrail'in savaş çabasına desteğe yöneltilmesine yol açtı](#). Netanyahu hükümetinin ABD desteği ile giriştiği işgal ve cezalandırma operasyonu, Gazze'de korkunç insani kayıplara ve sivil yerleşimlerin topyekün tahribine yol açarken, Biden yönetimi askeri ve siyasi açıdan çetin tercihlerle karşılaştı. Zira aynı anda hem Ukrayna hem de İsrail'e koşulsuz destek politikası, süre uzadıkça giderek daha çelişkili ve sürdürülmesi güç bir hale gelmeye başladı. İsrail'in savaş suçu sayılabilecek askeri eylemlerine devam eden destek, hem içeride (özellikle de Demokrat partinin liberal sol tabanında), hem de dışarıda Ukrayna savaşının ilk aşamalarında ABD liderliğine atfedilen olumlu imajı aşındırdı. Biden yönetimi bir yandan Gazze'deki savaşın Lübnan, Mısır ve İran'ı içerecek şekilde bölgeselleşmesine engel olmaya, bir yandan İsrail'in askeri açıdan başarılı olmasını sağlamaya çalışırken hem kendi askeri güç ve dikkatini, hem de üçüncü taraflara verilebilecek silah ve malzeme

desteği kapasitesini büyük ölçüde İsrail'e yöneltmek durumunda kaldı. Diğer tarafta Ukrayna, Kongre'de cumhuriyetçilerin 60 milyar dolarlık bir yardım paketini engellemeleri sonucu 2023'ün son aylarından itibaren giderek azalan miktarlarda askeri destek alabildi. Ukrayna ordusunun 2024 Şubat'ında Avdiivka'dan çekilmek zorunda kalması, hem Ukrayna hükümeti hem de Biden yönetimince [azalan askeri desteğin bir sonucu olarak gösterildi](#). Fakat savaş alanında görülen olumsuz sonuçlar cumhuriyetçilerin kongrede Biden yönetimine destek vermesini sağlamaya yetmedi. Demokrat Parti tarafında ise İsrail'in giderek daha kanlı ve içinden çıkılmaz hale gelen Gazze işgaline verilen destek, Şubat sonu itibariyle Başkan Biden'ın onay oranlarına negatif biçimde yansımaya başladı.

Kaybetmeyi Öğrenme Zamanı: Nisan 2024-Kasım 2024

Gelinen noktada Biden yönetiminin, Ukrayna'ya destek konusunda [resmi pozisyonunda herhangi bir değişiklik olmamasına karşın, perde arkasında Ukrayna hükümetinin askeri olarak daha defansif bir pozisyona geçmeye ve diplomatik olarak Rusya ile müzakerelere hazırlanmaya teşvik edildiği iddiaları](#) artıyor. Bu tavır değişikliğinde, savaş alanındaki gelişmeler kadar ABD'de giderek sertleşen ve kamuoyu yoklamalarında Cumhuriyetçi aday Donald Trump'ın önde görüldüğü başkanlık seçimi rekabetinin de rolü büyük. Biden yönetimi, pandemi sonrasında artan enflasyonu dizginleyerek ekonomiyi tekrar rayına oturtmasına karşın, halktan beklediği onayı alamamış ve Biden'ın ekonomi politikasına onay, %30'lar seviyesinde kalmıştı. Buna karşın, [Biden'in bir önceki yıl çok daha yüksek olan dış politika onayı da son gelişmelerle birlikte %30'lara düşmüş vaziyette](#). Tarihsel örnekler, seçim yılına %30 ila %40'larda onay oranları ile giren başkanların yeniden seçilmediğini gösteriyor. Gerek Jimmy Carter (1977-1981) gerekse Donald Trump (2017-2021) seçim yılına Biden ile benzer oranlarla girmiş ve yeniden seçilememişlerdi. Dolayısıyla Biden yönetiminin, seçim için son düzlüğe girilen bu dönemde üç temel konuda başarıya ihtiyacı var: Ekonomi, Gazze ve İsrail. Bunlardan seçmen nezdinde en önemli olan ekonomi olmakla birlikte, kısa zamanda büyük ve olumlu sonuç alınması en zor olan alan da o. Dolayısıyla Biden yönetimi için dış politika ve dış politikada başkanın liderliği ile alınacak olumlu sonuçlar giderek ön plana çıkıyor. Gazze bu yazının konusu olmadığı için, Ukrayna'ya bakacak olursak, Biden yönetimi için olabilecek

en kötü sonuç, Rusların bahar sonunda girişecekleri bir taarruz ile Ukrayna ordusunu geri çekilmeye ve elindeki sınırlı kaynakları tüketmeye zorlaması olacaktır. Böyle bir durum, iki yılın ve harcanan on milyarlarca doların sonunda istenen başarının elde edilememesi anlamına gelir. Daha da önemlisi, Cumhuriyetçiler bunu bir Trump-Biden liderlik farkı olarak kamuoyuna sunacaktır. Uluslararası planda da pek çok muhatabı, Biden yönetimini ve 2022 bahar görüşmelerine müdahale eden müttefikleri İngiltere'yi, çok daha önce ve bunca insani kayıp yaşanmadan ulaşılabilecek bir barışı engellemekle itham edecektir. Bir Rus saldırısının gerçekleşmemesi ya da ilerleme kaydetmemesi durumunda ise, Ukrayna savaşı ABD askeri tabiri ile giderek 'mission creep' olarak tanımlanmaya başlanacak ve Trump kampanyası, Ukrayna sorununa Rusya ile anlaşma yoluyla hızlı bir çözüm vadederek puan kazanacaktır. Biden yönetimi için önümüzdeki dönemde Ukrayna'da olumlu sonuç verebilecek tek senaryo, Ukrayna ordusunun sahadaki dengeleri değiştirecek seviyede ve miktarda silahlandırılmasıdır. Ancak bu seçenek de ekonomik maliyeti nedeniyle Trump kampanyasına puan olarak yazılırken, askeri ve siyasi başarısı hem garantili değil, hem de Kasım ayına dek elde edilmesi güçtür. Dolayısıyla önümüzdeki dönem, Biden yönetimi için Ukrayna'da kaybetmeyi öğrenme zamanıdır: Ruslar nasıl kaybetmeyi öğrendiyse, Biden yönetimi ve müttefikleri de uğrayabilecekleri daha büyük zararların önüne geçebilmek için olgunlukla kaybetmeyi öğrenmek ve bunun gereğini yerine getirerek taraflar arasında müzakerelerin yolunu açmak durumundadır. Aksi seçenek, Biden yönetimi için sınırlanması güç riskler barındırıyor.

Dr. Mehmet Ali Tuğtan, İstanbul Bilgi Üniversitesi

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Ali Tuğtan, 2008 yılından bu yana İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Doktora derecesini 2008 yılında Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi programından almıştır. Uzmanlık alanları Türk-Amerikan İlişkileri, Güncel Dünya Politikası ve Güvenlik çalışmalarıdır.

Bu yazıya atıf için: Mehmet Ali Tuğtan, Kazanma Zamanı, Kaybetme Zamanı: Biden Yönetiminin Ukrayna Çıkmazı”, 6 Nisan 2024, <https://www.uikpanorama.com/blog/2024/04/06/mat-2/>

Telif@*UIKPanorama*. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediği sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UİK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğer yazarları bağlamaz.